

Adroddiad Archwilio Blynyddol 2022 – Bwrdd Iechyd Addysgu Powys

Blwyddyn archwilio: 2021-22

Dyddiad cyhoeddi: Mai 2023

Cyfeirnod y ddogfen: 3561A2023

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Bwrdd Iechyd Addysgu Powys fel rhan o waith a gyflawnir/i'w gyflawni yn unol â swyddogaethau statudol.

Mae gan yr Archwilydd Cyffredinol ystod eang o archwilio a swyddogaethau cysylltiedig, gan gynnwys archwilio cyfrifon cyrff GIG Cymru, ac adrodd i'r Senedd ar yr economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y mae'r sefydliadau hynny wedi defnyddio eu hadnoddau gyda nhw. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sef bwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol.

Archwilio Cymru yw'r enw ar y cyd anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân i bob un â'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain fel y disgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol ac nid oes ganddo unrhyw swyddogaethau ynddo'i hun.

© Archwilydd Cyffredinol Cymru 2022

Ni dderbynnir unrhyw atebolrwydd gan yr Archwilydd Cyffredinol na staff Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog, neu weithiwr arall yn rhinwedd ei swydd unigol, neu i unrhyw drydydd parti mewn perthynas â'r adroddiad hwn.

Mewn achos o dderbyn cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddo, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae'r Cod Adran 45 yn nodi'r arfer wrth ymdrin â cheisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partion perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partion perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Adroddiad cryno	
Ynglŷn â'r adroddiad hwn	4
Negeseuon allweddol	5
Adroddiad manwl	
Archwilio cyfrifon	7
Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd ac economi wrth ddefnyddio adnoddau	9
Atodiadau	
Atodiad 1 – adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf	14
Atodiad 2 – ffi archwilio	16
Atodiad 3 – archwilio risgiau cyfrifon	17

Adroddiad cryno

Ynglŷn â'r adroddiad hwn

- 1 Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi canfyddiadau fy ngwaith archwilio 2022 ym Mwrdd Iechyd Addysgu Powys (y Bwrdd Iechyd) a wnaed i gyflawni fy nghyfrifoldebau o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae'r Ddeddf hon yn ei gwneud yn ofynnol i mi:
 - archwilio ac ardystio'r cyfrifon a gyflwynwyd i mi gan y Bwrdd Iechyd, a'u gosod gerbron y Senedd;
 - bodloni fy hun bod gwariant ac incwm wedi'u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd ac yn unol ag awdurdodau; a
 - bodloni fy hun bod y Bwrdd Iechyd wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer sicrhau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau.
- 2 Rwy'n adrodd ar fy nghanfyddiadau cyffredinol o dan y penawdau canlynol:
 - Archwilio cyfrifon
 - Trefniadau ar gyfer sicrhau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau
- 3 Cynhaliwyd gwaith archwilio eleni ar adeg pan oedd cyrff y GIG yn parhau i ymateb i'r heriau digynsail a pharhaus a gyflwynwyd gan bandemig COVID-19. Roedd cyrff Iechyd nid yn unig yn mynd i'r afael â'r heriau uniongyrchol a gyflwynwyd gan yr argyfwng Iechyd Cyhoeddus ond hefyd yn ceisio adfer a thrawsnewid gwasanaethau i ymateb i'r nifer sylweddol o bobl sy'n aros am driniaeth a gwella Iechyd y boblogaeth. Dyluniwyd fy rhaglen waith, felly, er mwyn sicrhau pobl Cymru orau bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda. Rwyf wedi ystyried effaith yr argyfwng presennol ar wytnwch a siâp gwasanaethau cyhoeddus yn y dyfodol.
- 4 Fy nod oedd sicrhau nad oedd fy ngwaith yn rhwystro cyrff cyhoeddus wrth fynd i'r afael â'r argyfwng, gan sicrhau ei fod yn parhau i gefnogi craffu a dysgu. Gwnaethom barhau i weithio ac ymgysylltu o bell lle bo hynny'n bosibl gan ddefnyddio technoleg, ond ailddechreuodd rhywfaint o waith archwilio ar y safle lle roedd yn ddiogel ac yn briodol gwneud hynny. Mae'n anochel bod hyn wedi cael effaith ar sut rydym yn cyflawni gwaith archwilio ond mae hefyd wedi helpu i ymgorffori newidiadau cadarnhaol yn ein ffyrdd o weithio.
- 5 Fel yn achos y ddwy flynedd flaenorol, mae cyflwyno fy archwiliad o waith cyfrifon wedi parhau o bell yn bennaf. Mae'r llwyddiant i'w gyflawni yn adlewyrchu ymdrech gyfunol wych gan fy staff a swyddogion y Bwrdd Iechyd.
- 6 Rwyf wedi addasu ffocws a dull fy ngwaith archwilio perfformiad i sicrhau ei berthnasedd yng nghyd-destun yr argyfwng ac i alluogi gweithio o bell. Rwyf wedi gwneud sylwadau ar sut mae GIG Cymru yn mynd i'r afael â'r ôl-groniad o gleifion sy'n aros am ofal wedi'i gynllunio. Mae fy nhîm archwilio lleol wedi gwneud sylwadau ar sut mae trefniadau llywodraethu wedi addasu i ymateb i'r pandemig, a'r effaith y mae'r argyfwng wedi'i chael ar ddarparu gwasanaethau.

- 7 Mae'r adroddiad hwn yn grynodedb o'r materion a gyflwynwyd mewn adroddiadau manylach i'r Bwrdd lechyd eleni (gweler **Atodiad 1**). Rwyf hefyd yn cynnwys crynodeb o'r statws gwaith sy'n dal i fynd rhagddo, ond heb ei gwblhau eto.
- 8 Mae **Atodiad 2** yn cyflwyno'r amcangyfrif diweddaraf o'r ffi archwilio y bydd angen i mi ei chodi i dalu costau ymgymryd â'm gwaith, o'i gymharu â'r ffi wreiddiol a nodir yng Nghynllun Archwilio 2022.
- 9 Mae **Atodiad 3** yn nodi'r risgiau archwilio cyfrifon a nodwyd yn fy Nghynllun Archwilio 2022 a sut y cawsant sylw drwy'r archwiliad.
- 10 Mae'r Prif Weithredwr, y Cyfarwyddwr Cyllid a TGCh, Cyfarwyddwr Llywodraethiant Corfforaethol/Ysgrifennydd y Bwrdd a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio, Risg a Sicrhau wedi cytuno ar gywirdeb ffeithiol yr adroddiad hwn. Fe wnaethom ei gyflwyno i'r Bwrdd ar 24 Mai. Rydym yn annog y Bwrdd lechyd yn gryf i drefnu ei gyhoeddiad ehangach. Byddwn yn sicrhau bod yr adroddiad ar gael i'r cyhoedd ar [wefan Archwilio Cymru](#) ar ôl i'r Bwrdd ei ystyried.
- 11 Hoffwn ddiolch i staff ac aelodau'r Bwrdd lechyd am eu cymorth a'u cydweithrediad drwy gydol fy archwiliad.

Negeseuon allweddol

Archwilio cyfrifon

- 12 Deuthum i'r casgliad bod cyfrifon y Bwrdd lechyd yn wir ac yn deg ac yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, a chyhoeddais farn archwilio anghymwys yn hynny o beth.
- 13 Yn ogystal, cyflawnodd y Bwrdd lechyd ei ddwy ddyletswydd ariannol am y flwyddyn drwy beidio â gorwario yn erbyn ei Derfyn Adnoddau Refeniw treigl tair blynedd a chael Cynllun Tymor Canolig Integredig wedi'i gymeradwyo ar gyfer y cyfnod 2019-22.
- 14 Fodd bynnag, yn ystod y flwyddyn fe wnaeth y Bwrdd lechyd ysgwyddo £47,000 o wariant o dan Gyfarwyddyd Gweinidogol i wneud diffygion da mewn rhwymedigaethau treth pensiwn ar gyfer uwch glinigwyr y GIG. Rwy'n ystyried bod gwariant o'r fath yn afreolaidd (gan ei fod yn gyfystyr â chynllunio treth posibl) a deunydd yn ôl ei natur, felly o ganlyniad, cymhwysais fy marn ar reoleidd-dra y trafodion ariannol yng nghyfrifon 2021-22 y Bwrdd lechyd.
- 15 Ochr yn ochr â'm barn archwilio, rhoddais adroddiad sylweddol ar gyfrifon y Bwrdd lechyd i dynnu sylw at fater rhwymedigaethau treth pensiwn Clinigwyr y GIG.

Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd ac economi wrth ddefnyddio adnoddau

- 16 Mae fy rhaglen o waith Archwilio Perfformiad wedi fy arwain i ddod i'r casgliadau canlynol:

- Yn gyffredinol, mae gan y Bwrdd lechyd drefniadau llywodraethu da ar waith, ond mae angen iddo ddiweddarau Fframwaith Sicrwydd y Bwrdd i gael dealltwriaeth glir o risgiau, sicrhau nad oes bylchau llywodraethu allweddol, a helpu i ddatblygu a blaenoriaethu cynlluniau gwaith.
- Er gwaethaf y buddsoddiad ychwanegol mewn adfer rhestrau aros, mae'r twf sylweddol yn nifer y bobl sy'n aros yn debygol o olygu na fydd rhestrau aros yn dychwelyd i lefelau cyn y pandemig am flynyddoedd lawer.
- Datblygwyd blaenoriaethau'r Portffolio Adolygu Strategol yn effeithiol ac maent yn cyd-fynd ag uchelgeisiau tymor hwy. Fodd bynnag, dylid mynegi diben a chynnydd y portffolio yn gliriach, ac mae'r trefniadau llywodraethu o bosibl yn anghymesur o fawr i raddfa'r gwaith sy'n cael ei gyflawni.

17 Mae'r canfyddiadau hyn yn cael eu hystyried ymhellach yn yr adrannau canlynol.

Adroddiad manwl

Archwilio cyfrifon

- 18 Mae paratoi cyfrifon blynyddol yn rhan hanfodol o ddangos y stiwardiaeth o arian cyhoeddus. Mae'r cyfrifon yn dangos perfformiad ariannol y sefydliad ac yn nodi ei asedau net, costau gweithredu net, enillion a cholledion, a llif arian parod. Mae fy archwiliad blynyddol o'r cyfrifon hynny yn rhoi barn ar eu cywirdeb a'r defnydd cywir ('rheoleidd-dra') o arian cyhoeddus.
- 19 Mae fy Nghynllun Archwilio 2022 yn nodi'r risgiau allweddol ar gyfer archwilio'r cyfrifon ar gyfer 2021-22 a manylir ar y rhain ynghyd â sut y cawsant sylw yn **Atodiad 3 Exhibit 4**.
- 20 Disgrifir fy nghyfrifoldebau wrth archwilio'r cyfrifon yn fy nghyhoeddiadau [Datganiad Cyfrifoldebau](#), sydd ar gael ar [wefan Archwilio Cymru](#).

Cywirdeb a pharatoad cyfrifon 2021-22

- 21 Deuthum i'r casgliad bod cyfrifon y Bwrdd Iechyd yn wir ac yn deg ac yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, a chyhoeddais farn archwilio anghymwys yn hynny o beth. Nid oedd fy ngwaith yn nodi unrhyw wendidau materol mewn rheolaethau mewnol (fel sy'n berthnasol i'm harchwiliad) fodd bynnag, deuthum â rhai materion i sylw swyddogion a'r Pwyllgor Archwilio ar gyfer gwella.
- 22 Cyflwynwyd y cyfrifon drafft i'w harchwilio ar amser ac roedd ansawdd y papurau gwaith yn dda. Ni nodwyd unrhyw wendidau materol eraill mewn rheolaethau mewnol.
- 23 Rhaid i mi adrodd am faterion sy'n codi o'm gwaith i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu (y Pwyllgor Archwilio) i'w hystyried cyn i mi gyhoeddi fy marn archwilio ar y cyfrifon. Adroddodd fy Rheolwr Archwilio Ariannol y materion hyn ar 13 Mehefin 2022. **Arddangosyn 1** yn crynhoi'r materion allweddol a nodir yn yr adroddiad hwnnw.

Arddamgosyn 1: materion a adroddir i'r Pwyllgor Archwilio, Risg a Sicrwydd

Mater	Sylwadau'r archwilwyr
Camddatganiadau heb eu cywiro	<ul style="list-style-type: none">• <u>Mynegai asedau tir ac adeiladau</u> Ar ôl cyflwyno ei adroddiad mynegeo ym mis Awst 2021, diweddarodd y Prisiwr Ardal ei ffactorau mynegeo ddiwedd mis Mawrth 2022, oherwydd pwysau chwyddiant eang. O ystyried yr hysbysiad hwyr, roedd y Bwrdd Iechyd yn cyfrif am ei dir a'i asedau adeiladu gan ddefnyddio'r adroddiad cychwynnol Prisiwr Ardal. Pe bai'r adroddiad

Mater	Sylwadau'r archwilwyr
	wedi'i ddiweddarau wedi cael ei ddefnyddio, byddai gwerth llyfr net asedau'r Bwrdd Iechyd wedi cynyddu £999,000.
Camddatganiadau wedi'u cywiro	Nododd Atodiad 3 o 'n hadroddiad gywiriadau amrywiol a oedd yn deillio o'r archwiliad. Roedd y cywiriadau hyn yn ymdrin â nifer o feysydd cyfrifon ar wahân ond roeddent yn cyflwyno eu natur i raddau helaeth ac ni effeithiodd yr un ohonynt ar danwariant tair blynedd cyffredinol y Bwrdd Iechyd o £278,000 yn erbyn ei Derfyn Adnoddau Refeniw.
Materion pwysig eraill	<p>Nododd ein hadroddiad dri mater pellach, y codwyd argymhellion ar eu cyfer yn Atodiad 4 ein hadroddiad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Croniadau nad ydynt yn rhan o'r GIG</u> Tri thrafodiad a nodwyd yn ystod profion archwilio (cyfanswm o £20,000) lle nad oedd nwyddau a gwasanaethau wedi'u darparu i'r Bwrdd Iechyd tan 2022-23. • <u>Darpariaethau</u> Nododd un enghraifft lle nad oedd taliad o £487,000 ar hawliad cyfreithiol 'gweddilliol' (h.y., hawliad a godwyd yn erbyn GIG Cymru cyn creu byrddau Iechyd Lleol yn 2003) wedi cael ei hysbysu i'r Bwrdd Iechyd neu felly rhoddwyd cyfrif priodol amdano. • <u>Incwm amrywiol</u> Dylid cyfrif am ddau drafodiad a nodwyd yn ystod profion archwilio lle y dylid cyfrif am incwm o gyfanswm o £992,000 yn ymwneud â threialon clinigol drwy Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru yng nghyfrifon 2020-21.

- 24 Cynhaliats adolygiad hefyd o ffurflen Cyfrifon y Llywodraeth Gyfan. Deuthum i'r casgliad bod y wybodaeth cydgrynhoi gymheiriaid yn gyson yn sylweddol â sefyllfa ariannol y Bwrdd Iechyd ar 31 Mawrth 2022, er bod rhai dosbarthiadau anghyson rhwng y cyfrifon a'r ffurflen.
- 25 Cwblhawyd fy archwiliad ar wahân o'r cyfrifon cronfeydd elusennol ym mis Ionawr 2023, gan ganiatáu i'r cyfrifon archwiledig gael eu ffeilio cyn dyddiad cau'r Comisiwn Elusennau sef 31 Ionawr.

Rheoleidd-dra trafodion ariannol

- 26 Rhaid i drafodion ariannol y Bwrdd lechyd fod yn unol â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu. Mae'n rhaid i'r Bwrdd lechyd gael y pwerau i dderbyn yr incwm ac ysgwyddo'r gwariant. Mae ein gwaith yn adolygu'r pwerau a'r profion hyn nad oes elfennau materol o incwm na gwariant nad oes gan y Bwrdd lechyd y pwerau i'w derbyn na'u hysgwyddo.
- 27 Lle nad yw Bwrdd lechyd yn cyflawni cydbwysedd ariannol, mae ei wariant yn fwy na'i bwerau i wario ac felly mae'n rhaid i mi gymhwyso fy marn reolaidd.
- 28 Cyflawnodd y Bwrdd lechyd ei ddwy ddyletswydd ariannol am y flwyddyn drwy beidio â gorwario yn erbyn ei Derfyn Adnoddau Refeniw, treigl o dair blynedd, a chael Cynllun Tymor Canolig Integredig (IMTP) a gymeradwywyd ar gyfer cyfnod 2019-22. Roedd gan y Bwrdd lechyd danwariant cronus tair blynedd o £278,000 yn cynnwys £55,000 yn 2019-20, £143,000 yn 2020-21 ac £80,000 yn 2021-22.
- 29 Fodd bynnag, yn ystod y flwyddyn fe wnaeth y Bwrdd lechyd ysgwyddo £47,000 o wariant o dan Gyfarwyddyd Gweinidogol i wneud diffygion da mewn rhwymedigaethau treth pensiwn ar gyfer uwch glinigwyr y GIG. Rwy'n ystyried bod gwariant o'r fath yn afreolaidd (gan ei fod yn gyfystyr â chynllunio treth posibl) a deunydd yn ôl ei natur, felly o ganlyniad, cymhwysais fy marn ar reoleidd-dra y trafodion ariannol yng nghyfrifon 2021-22 y Bwrdd lechyd.
- 30 Mae gennyf y pŵer i roi adroddiad sylweddol ar gyfrifon y Bwrdd lechyd ochr yn ochr â'm barn lle rwyf am dynnu sylw at faterion. O ganlyniad, rhoddais adroddiad sylweddol ar gyfrifon y Bwrdd lechyd i dynnu sylw at fater rhwymedigaethau treth pensiwn Clinigwyr y GIG.

Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd ac economi wrth ddefnyddio adnoddau

- 31 Mae gen i ofyniad statudol i fodloni fy hun bod gan y Bwrdd lechyd drefniadau priodol ar waith i sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd ac economi wrth ddefnyddio adnoddau. Rwyf wedi ymgymryd ag amrywiaeth o waith archwilio perfformiad yn y Bwrdd lechyd dros y 12 mis diwethaf i'm helpu i gyflawni'r cyfrifoldeb hwnnw. Mae'r gwaith hwn wedi cynnwys:
- cynnal asesiad strwythuredig o drefniadau corfforaethol y Bwrdd lechyd ar gyfer sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, effeithiol ac yn economaidd.
 - cynnal adolygiad lefel uchel o sut mae GIG Cymru yn mynd i'r afael â'r ôl-gronid gofal a gynllunnir.
 - cynnal adolygiad lleol o raglen adnewyddu'r Bwrdd lechyd.
- 32 Mae fy nghasgliadau yn seiliedig ar y gwaith hwn wedi'u nodi isod.

Asesiad strwythuredig

- 33 Cynhaliwyd fy ngwaith asesu strwythuredig yn 2022 ar adeg pan oedd cyrff y GIG nid yn unig yn parhau i fynd i'r afael â'r heriau a gyflwynwyd gan COVID-19 ond hefyd yn ceisio adfer a thrawsnewid gwasanaethau i ymateb i'r nifer sylweddol o bobl sy'n aros am driniaeth a gwella iechyd y boblogaeth.
- 34 Canolbwyntiodd fy nhîm ar drefniadau corfforaethol y Bwrdd Iechyd ar gyfer sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, yn effeithiol ac yn economaidd, gan ganolbwyntio'n benodol ar drefniadau llywodraethu'r sefydliad; trefniadau cynllunio strategol; trefniadau rheoli ariannol; a threfniadau ar gyfer rheoli'r gweithlu, asedau digidol, yr ystâd, ac asedau ffisegol eraill. Talodd archwilywr sylw hefyd i'r cynnydd a wnaed i fynd i'r afael ag argymhellion blaenorol.

Trefniadau llywodraethu

- 35 Ystyriodd fy ngwaith drefniadau llywodraethu'r Bwrdd Iechyd, gyda ffocws penodol ar y canlynol:
- effeithiolrwydd y Bwrdd a'r pwyllgor;
 - i ba raddau y mae cymorth dylunio sefydliadol yn cefnogi llywodraethu da; a
 - Systemau allweddol o sicrwydd.
- 36 Canfu fy ngwaith fod **trefniadau llywodraethu yn effeithiol ar y cyfan. Fodd bynnag, mae angen Fframwaith Sicrwydd Bwrdd wedi'i ddiweddarau. Mae angen gwella adborth staff a mecanweithiau hunanadolygu Bwrdd hefyd, ac mae angen rheoli risgiau sy'n gysylltiedig â throsiant a chapasiti o fewn y strwythur gweithredol.**
- 37 Mae gan y Bwrdd Iechyd rai ffynonellau sicrwydd effeithiol ar waith, ond nid oes ganddo Fframwaith Sicrwydd Bwrdd wedi'i ddiweddarau o hyd. Mae'r Bwrdd a'r pwyllgorau yn gyffredinol yn gweithio'n dda. Fodd bynnag, mae cyfleoedd yn bodoli i wella mynediad cyhoeddus i ddogfennau allweddol y Bwrdd Iechyd, mynd i'r afael â rhai bylchau mewn sicrwydd, cryfhau adborth staff, a gwella mecanweithiau hunanadolygu Bwrdd. Mae angen sefydlogi trefniadau arweinyddiaeth ar lefel y Pwyllgor Gwaith ar ôl cyfnod o gurn, ac fel rhan o hynny sicrhau bod portffolios gweithredol arweinyddiaeth weithredol yn gytbwys ac yn gymesur. Mae trefniadau llywodraethu interim bellach wedi cael sylw; Fodd bynnag, mae'r gallu i gefnogi'r swyddogaeth llywodraethu yn broblem.

Trefniadau cynllunio strategol

- 38 Ystyriodd fy ngwaith drefniadau cynllunio strategol y Bwrdd Iechyd, gan ganolbwyntio'n benodol ar drefniadau cynllunio'r sefydliad:
- amcanion strategol a strategol;
 - Cynllun Tymor Canolig Integredig;
 - trefniadau cynllunio; a

- trefniadau ar gyfer gweithredu a monitro darpariaeth strategaethau a chynlluniau corfforaethol.
- 39 Canfu fy ngwaith fod **gan y Bwrdd Iechyd Strategaeth Hirdymor Sefydledig sy'n cael ei chefnogi gan IMTP cymeradwy ar gyfer 2022-25. Mae trefniadau da ar waith i ddatblygu a monitro'r gwaith o gyflawni ei gynlluniau, ond mae lle i ymgysylltu â'r Bwrdd yn gynharach yn y broses gynllunio a chynyddu'r ffocws ar fesurau ac effaith.**
- 40 Mae gan y Bwrdd Iechyd Strategaeth Hirdymor Sefydledig a ffocws clir ar ei flaenoriaethau clinigol. Mae IMTP cymeradwy ar waith, a ddatblygwyd gydag ymgysylltiad y Bwrdd. Fodd bynnag, mae lle i ymgysylltu â'r Bwrdd yn gynharach yn y broses gynllunio. Mae trefniadau da ar gyfer datblygu cynlluniau, gyda ffocws clir ar ofal iechyd seiliedig ar werth a gwasanaethau a gomisiynwyd. Mae trefniadau clir ar waith hefyd ar gyfer monitro darpariaeth yr IMTP a'r cynlluniau ategol ond mae angen mwy o ffocws ar fesurau ac effaith.

Rheoli adnoddau ariannol

- 41 Ystyriodd fy ngwaith drefniadau'r Bwrdd Iechyd ar gyfer rheoli ei adnoddau ariannol, gan ganolbwyntio'n benodol ar y sefydliad:
- trefniadau ar gyfer cyflawni amcanion ariannol allweddol;
 - rheolaethau ariannol; a
 - trefniadau ar gyfer adrodd a monitro perfformiad ariannol.
- 42 Canfu fy ngwaith fod **gan y Bwrdd Iechyd Hanes da o reoli ei adnoddau ariannol. Fodd bynnag, mae bellach yn wynebu pwysau sy'n golygu na fydd yn cyflawni rhai o'i ddyletswyddau ariannol ar gyfer 2022-23. Mae rheolaethau ariannol wedi'u cryfhau i reoli'r risg hon. Mae adroddiadau ariannol da, sy'n cefnogi goruchwyliaeth a chraffu agored a thryloyw.**
- 43 Cyflawnodd y Bwrdd Iechyd ei ddyletswyddau ariannol ar gyfer 2021-22, ond er bod ganddo gynllun ariannol cytbwys, mae bellach yn adrodd am ddiffyg ariannol diwedd blwyddyn o £7.5 miliwn ar gyfer 2022-23. Mae hyn yn golygu y bydd yn methu ei ddyletswyddau ariannol ar gyfer refeniw, gyda diffyg am y cyfnod o dair blynedd 2020-23 hefyd yn cael ei adrodd. Mae gan y Bwrdd Iechyd drefniadau priodol ar gyfer rheoli a rheoli ariannol, sydd wedi'u dwysáu ar lefel weithredol i leihau effaith pwysau ariannol yn ystod y flwyddyn. Mae goruchwyllo a chraffu ar sefyllfa ariannol y Bwrdd Iechyd wedi gwella gyda gwybodaeth fwy amserol bellach yn cael ei hadrodd i'r Bwrdd a phwyllgorau perthnasol.

Rheoli'r gweithlu, adnoddau digidol, yr ystâd, ac asedau ffisegol eraill

- 44 Ystyriodd fy ngwaith drefniadau'r Bwrdd Iechyd ar gyfer rheoli ei adnoddau ehangach, gan ganolbwyntio'n benodol ar y sefydliad:
- trefniadau ar gyfer cefnogi lles staff;

- trefniadau ar gyfer rheoli ei adnoddau digidol; a
 - trefniadau ar gyfer rheoli ei ystad ac asedau ffisegol eraill.
- 45 Canfu fy ngwaith fod y **Bwrdd lechyd yn cefnogi lles staff, yn cydnabod pwysigrwydd yr agenda ddigidol, a bod ganddo oruchwyliaeth dda o reolaeth ei ystâd. Ond mae adnoddau i gefnogi digidol yn her barhaus.**
- 46 Mae gan y Bwrdd lechyd drefniadau priodol ar waith i gefnogi lles staff, gyda blaenoriaethau clir wedi'u nodi yn yr IMTP i sicrhau gwelliannau i les ac ymgysylltiad staff. Cymerwyd camau cadarnhaol i wreiddio'r Fframwaith Lles a Phrofiad Staff sy'n cael ei lywio gan fecanweithiau ar gyfer dal adborth staff ar ba mor dda y mae gwasanaethau'n gweithio. Mae trefniadau da ar waith ar gyfer cynnal goruchwyliaeth o les staff drwy Bwyllgor y Gweithlu a Diwylliant, er y gallai'r Bwrdd lechyd wneud mwy i fonitro cynnydd yn erbyn ein hadroddiad Gofalu am Ofalwyr.
- 47 Mae digidol yn cael ei gydnabod fel galluogwr allweddol gyda Chynllun Trawsnewid Digidol ar waith am y tair blynedd nesaf. Mae'r Bwrdd lechyd yn datblygu ei fframwaith digidol, ond mae seilwaith digidol ac argaeledd cyllid yn faterion sylweddol. Mae dyrannu cyllid cyfalaf i'r Bwrdd lechyd wedi lleihau'n sylweddol, sydd wedi golygu nad yw wedi gallu dyrannu unrhyw gyllid cyfalaf i brosiectau digidol. Mae nifer o archwiliadau mewnol ac adolygiadau allanol diweddar wedi rhoi sicrwydd cyfyngedig ar y seilwaith TG, ac mae problemau parhaus gyda chysylltedd oherwydd natur wledig gwasanaethau.
- 48 Mae ystadau yn rhan annatod o IMTP y Bwrdd lechyd, ac mae strategaeth ystadau yn cael ei datblygu ar hyn o bryd. Mae prosesau clir ar waith i edrych ar sut mae buddsoddiad yn cael ei flaenoriaethu gyda nifer o brosiectau cyfalaf mawr ar y gweill. Mae'r Pwyllgor Cyflawni a Pherfformiad yn cadw golwg ar brosiectau cyfalaf a chyflwr yr ystâd, er bod lle i gynyddu gwelededd a thrafodaeth ar faterion sy'n ymwneud â'r ystâd ar y Bwrdd.

Mynd i'r afael â'r ôl-groniad gofal sydd wedi'i gynllunio yng Nghymru

- 49 Ym mis Mai 2022, cyhoeddais adroddiad a oedd yn nodi maint yr ôl-groniad gofal wedi'i gynllunio yn GIG Cymru, a'r camau allweddol y mae angen i'r system eu cymryd i ddechrau mynd i'r afael â'r ôl-groniad. Amlygodd fy adroddiad dwf parhaus niferoedd y rhestrau aros cyffredinol o fis i fis, gan nodi bod cyfradd y twf yn arafu. Nododd hefyd y byddai'r gostyngiad anochel mewn atgyfeiriadau a welwyd yn ystod y pandemig yn debygol o arwain at y galw cudd hwn yn dod yn ôl i'r system yn y pen draw. O ystyried y ffactorau hyn a ffactorau eraill, amcangyfrifodd fy ngwaith y gallai fod cymaint â saith mlynedd cyn i niferoedd cyffredinol y rhestrau aros yng Nghymru ddychwelyd i'r lefelau cyn y pandemig.
- 50 Mae Llywodraeth Cymru wedi cynhyrchu cynllun adfer cenedlaethol ar gyfer gofal wedi'i gynllunio gyda cherrig milltir allweddol i fyrddau iechyd eu cyflawni, gan gynnwys ffocws cychwynnol ar y cleifion hynny sy'n wynebu arosiadau hir iawn.

Fodd bynnag, mae'r cerrig milltir hynny eisoes yn profi'n anodd eu cyflawni. Yn unol â'r camau gweithredu allweddol, nodais yn fy adroddiad, bydd angen i'r Bwrdd lechyd, ynghyd ag eraill yng Nghymru, adeiladu a diogelu gallu ar gyfer gofal wedi'i gynllunio, a pharhau i ganolbwyntio ar effeithlonrwydd a chynhyrchiant.

- 51 Bydd angen i'r Bwrdd lechyd hefyd sicrhau ei fod yn mynd ati i reoli'r risgiau clinigol i gleifion sy'n wynebu arosiadau hir am driniaeth a gwella ei systemau ar gyfer cyfathrebu â chleifion i'w helpu i reoli eu cyflwr tra byddant yn aros a'u hysbysu o beth i'w wneud os bydd eu cyflwr yn gwaethgu.

Adolygiad o'r Blaenoriaethau Adnewyddu Strategol

- 52 Ystyriodd fy ngwaith sut mae'r Bwrdd lechyd yn defnyddio ei adnoddau i adfer a thrawsnewid yn dilyn y pandemig, sut y gosodwyd y blaenoriaethau adnewyddu, ac a yw'r trefniadau cyflawni a monitro i reoli'r portffolio adnewyddu yn effeithiol.
- 53 Canfu fy ngwaith fod **blaenoriaethau'r Portffolio Adnewyddu Strategol yn cael eu datblygu'n effeithiol ac yn cyd-fynd ag uchelgeisiau tymor hwy. Fodd bynnag, dylid mynegi diben a chynnydd y portffolio yn gliriach, ac mae'n bosibl bod y trefniadau llywodraethu, er eu bod yn gadarn, yn cael eu gorddatblygu yng nghyd-destun maint y gwaith sy'n cael ei gyflawni.**
- 54 Datblygwyd y blaenoriaethau adnewyddu strategol yn effeithiol ac maent yn cyd-fynd ag uchelgeisiau'r Bwrdd lechyd; Fodd bynnag, mae angen egluro diben y portffolio er mwyn caniatáu craffu a herio digonol.
- 55 Mae trefniadau llywodraethu cadarn ar waith ar gyfer y blaenoriaethau adnewyddu; Fodd bynnag, gall y rhain fod yn anghymesur â maint y gwaith sy'n cael ei gyflawni ac mae perygl bod natur ystwyth y portffolio adnewyddu yn golygu bod nodau craidd y prosiect yn cael eu colli.
- 56 Mae pwyntiau allweddol o fesurau cynnydd a chanlyniadau yn cael eu hadrodd yn rheolaidd i bwyllgorau perthnasol, fodd bynnag, mae lle i'r cynnydd fod yn llai naratif a dangos cysylltiadau cliriach â nodau strategol y Bwrdd lechyd.

Atodiad 1

Adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Arddangosyn 2: adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Mae'r tabl canlynol yn rhestru'r adroddiadau a roddwyd i'r Bwrdd Iechyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf.

Adroddiad	Dyddiad
Adroddiadau archwilio ariannol	
Adroddiad Archwilio Datganiadau Ariannol	Mehefin 2022
Barn ar y datganiadau ariannol	Mehefin 2022
Adroddiad a Barn Ariannol Archwilio Cronfeydd Elusenol	Ionawr 2023
Adroddiadau archwilio perfformiad	
Mynd i'r afael â'r ôl-groniad gofal wedi'i gynllunio yng Nghymru	Mai 2022
Adolygiad o'r Rhaglen Adnewyddu Strategol	Chwefror 2023
Asesiad Strwythuredig 2022	Mai 2023
Arall	
Cynllun Archwilio 2022	Mawrth 2022

Roedd fy rhaglen ehangach o astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol yn 2022 yn cynnwys adolygiadau a oedd yn canolbwyntio ar y GIG a phwnciau'r sector cyhoeddus. Mae'r astudiaethau hyn fel arfer yn cael eu hariannu drwy Gronfa Gyfunol Cymru ac fe'u cyflwynir i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus i gefnogi ei waith craffu ar wariant cyhoeddus. Mae adroddiadau ar gael ar [wefan Archwilio Cymru](#).

Arddangosyn 3: gwaith archwilio perfformiad yn dal i fynd rhagddo

Mae sawl archwiliad perfformiad sy'n dal i fynd rhagddynt yn y Bwrdd Iechyd. Dangosir y rhain yn y tabl canlynol, gyda'r dyddiadau amcangyfrifedig ar gyfer cwblhau'r gwaith.

Adroddiad	Dyddiad cwblhau amcangyfrifedig
Gofal heb ei drefnu – llif cleifion allan o'r ysbyty	Gorffennaf 2023
Gofal heb ei drefnu – mynediad at wasanaethau gofal heb ei drefnu	Medi 2023
Cynllunio'r gweithlu	Medi 2023
Dilyniant gofal sylfaenol	Medi 2023

Atodiad 2

Ffi archwilio

Roedd Cynllun Archwilio 2022 yn nodi'r ffi archwilio arfaethedig o £272,391 (ac eithrio TAW). Mae fy amcangyfrif diweddaraf o'r ffi gwirioneddol, ar y sail bod rhywfaint o waith yn parhau i fynd rhagddo, yn unol â'r ffi a nodir yn yr amlinelliad.

Atodiad 3

Archwilio risgiau cyfrifon

Arddangosyn 4: archwilio risgiau cyfrifon

Roedd fy Nghynllun Archwilio 2022 yn nodi'r risgiau ar gyfer archwilio cyfrifon 2021-22 y Bwrdd Iechyd. Mae'r tabl isod yn rhestru'r risgiau hyn ac yn nodi sut y cawsant sylw fel rhan o'r archwiliad.

Perygl archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a chanlyniad
<p>Mae'r risg o reoli diystyru rheolaethau yn bresennol ym mhob corff. Oherwydd y ffordd anrhagweladwy y gallai diystyru o'r fath ddigwydd, mae'n cael ei ystyried yn risg sylweddol.</p>	<p>Byddwn ni:</p> <ul style="list-style-type: none">• profi priodoldeb cofnodion cyfnodolion ac addasiadau eraill a wneir wrth baratoi'r datganiadau ariannol;• adolygu amcangyfrifon cyfrifeg ar gyfer rhagfarnau; a• gwerthuso'r rhesymeg dros unrhyw drafodion sylweddol y tu allan i gwrs busnes arferol.	<p>Adolygais sampl o'r amcangyfrifon cyfrifeg a sampl o drafodiadau a oedd yn cynnwys cofnodion cyfnodolion. Ni wnes i nodi unrhyw drafodion sylweddol y tu allan i'r cwrs busnes arferol. Roedd fy nghanfyddiadau archwilio yn foddhaol.</p>
<p>Mae gweithredu'r fenter 'taliadau cynllun' mewn perthynas â threfniadau treth pensiwn y GIG ar gyfer staff clinigol yn parhau. Y llynedd fe wnaethom gynnwys paragraff Pwyslais ar fater yn y farn archwilio gan dynnu sylw at ddatgelu atebolrwydd wrth gefn. Bydd ceisiadau i'r cynllun yn cau ar 31 Mawrth 2022, ac os gwneir unrhyw wariant yn ystod y flwyddyn, byddem yn ystyried ei fod yn afreolaidd gan ei fod yn</p>	<p>Byddwn yn adolygu'r dystiolaeth flwyddyn ar y defnydd o'r cynllun a'r angen am ddarpariaeth, a'r effaith ganlyniadol ar y farn reolaidd.</p>	<p>Roedd y Bwrdd Iechyd yn cynnwys £47,000 o wariant yn y maes hwn am y tro cyntaf yn 2021-22, ac rwy'n credu ei fod yn berthnasol yn ôl natur o ran rheoleidd-dra. O ganlyniad, rwyf wedi cymhwyso fy marn reolaidd dros gyfrifon 2021-22 y Bwrdd Iechyd ac wedi cyhoeddi</p>

Perygl archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a chanlyniad
<p>mynd yn groes i ofynion Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru.</p>		<p>adroddiad sylweddol ar y mater.</p>
<p>Yn ystod archwiliad Adroddiad Taliadau 2020-21, gwnaethom nodi nifer sylweddol o wallau o fewn datgeliadau cydnabyddiaeth uwch swyddogion. Os na fydd ansawdd yr Adroddiad yn cael ei wella ar gyfer datgeliadau 2021-22, mae perygl o gamddatganiad perthnasol.</p>	<p>Byddwn yn trafod gyda'r swyddogion y dull arfaethedig ar gyfer paratoi ac adolygu sicrhau ansawdd yr Adroddiad Taliadau yn ystod ein cynllunio archwilio.</p>	<p>Fe wnaeth fy nhîm archwilio adolygu'r Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol a'i gofnodion yn fanwl. Er ein bod wedi nodi rhai cywiriadau archwilio pellach yn 2021-22, gwnaethom nodi gwelliannau yng ngholadledu'r datgeliad hwn yn gyffredinol ac nid ydym wedi codi unrhyw argymhellion pellach yma.</p>
<p>Mae risg y byddwch yn methu â chyflawni eich dyletswydd ariannol gyntaf i dorri hyd yn oed dros gyfnod o dair blynedd. Mae'r sefyllfa ym mis 10 yn dangos gwarged o £149,000 o flwyddyn hyd yn hyn, a sefyllfa a ragwelir ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn, ynghyd â'r alldro ar gyfer 2019-20 a 2020-21, yn rhagweld gwarged o dair blynedd o £198,000.</p> <p>Pan fyddwch yn methu'r ddyletswydd ariannol hon, byddwn yn rhoi adroddiad sylweddol ar y datganiadau ariannol sy'n tynnu sylw at y methiant ac yn cymhwyso eich barn reolaidd.</p> <p>Mae eich pwysau ariannol presennol yn cynyddu'r risg y gallai dyfarniadau ac amcangyfrifon rheoli gael eu rhagfarnu mewn ymdrech i gyflawni'r ddyletswydd ariannol.</p>	<p>Byddwn yn canolbwyntio ein profion ar feysydd o'r datganiadau ariannol a allai gynnwys adrodd rhagfarn.</p>	<p>Fel y nodwyd yn yr adroddiad hwn, cadarnhaodd fy archwiliad fod y Bwrdd Iechyd wedi cyflawni ei ddyletswydd ariannol i dorri hyd yn oed dros gyfnod o dair blynedd. Profais sampl o drafodion a balansau yn sylweddol. Roedd fy nghanfyddiadau archwilio yn foddhaol.</p>

Perygl archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a chanlyniad
<p>Er bod cyfyngiadau COVID-19 bellach wedi'u dileu, bu pwysau parhaus ar adnoddau staff a gweithio o bell a allai effeithio ar baratoi, archwilio a chyhoeddi cyfrifon. Mae risg y gallai ansawdd y cyfrifon a phapurau gwaith ategol gael eu peryglu gan arwain at fwy o achosion o wallau. Gellir peryglu trefniadau monitro ansawdd oherwydd materion amseru a/neu argaeledd adnoddau.</p>	<p>Byddwn yn trafod eich proses gaeedig a'ch trefniadau monitro ansawdd gyda'r tîm paratoi cyfrifon ac yn bwriadu monitro'r broses o baratoi cyfrifon. Byddwn yn helpu i nodi meysydd lle gallai fod bylchau yn y trefniadau.</p>	<p>Ni wnes i nodi unrhyw faterion arwyddocaol gyda'ch proses gaeedig eich hun yn ystod fy archwiliad eleni.</p>
<p>Mae mwy o ffrydiau cyllido a gwariant yn parhau yn 2021-22 i ddelio â phandemig COVID-19. Gallai'r rhain gael effaith sylweddol ar risgiau camddatganiad materol a siâp a dull ein harchwilio. Mae enghreifftiau o faterion yn cynnwys twyll, gwallau a risgiau rheoleidd-dra o wariant ychwanegol, triniaeth a phrisio asedau ac amcangyfrif balansau gwyliau blynyddol.</p>	<p>Byddwn yn nodi'r materion allweddol a'r risgiau cysylltiedig ac yn cynllunio ein gwaith i gael y sicrwydd sydd ei angen ar gyfer ein harchwilio.</p>	<p>Profais sampl o drafodion a balansau yn sylweddol. Roedd fy nghanfyddiadau archwilio yn foddhaol.</p>
<p>Mae cyflwyno Prydlesi IFRS 16 wedi'i ohirio tan 1 Ebrill 2022. Efallai y bydd angen gwaith sylweddol i nodi lesioedd a gall argyfwng cenedlaethol COVID-19 beri risgiau gweithredu ychwanegol. Bydd angen i gyfrifon 2021-22 ddatgelu effaith bosibl gweithredu'r safon.</p>	<p>Byddwn yn adolygu cyflawnrwydd a chywirdeb y datgeliadau.</p>	<p>Adolygwyd y datgeliadau hyn heb unrhyw gywiriadau archwilio yn codi ar gyfer cyfrifon 2021-22.</p>

Archwilio Cymru
1 Cwr y Ddinas
Caerdydd CF10 4BZ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.